

Kamerabevakning i kollektivtrafiken - ett enklare förfarande - SOU 2019:8

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet Kamerabevakning i kollektivtrafiken - ett enklare förfarande (2019:8).

Sammanfattning

SKL tillstyrker utredningens förslag om ett utökad undantag från tillståndsplikten i kamerabevakningslagen.

Det finns behov av förenklingar

Den kartläggningen som utredningen gjort visar att det på vissa platser finns stora problem med brottslighet på allmänna transportmedel och dess tillhörande stationer, terminaler och hållplatser. Brottsligheten är tydligt märkbar i utsatta områden, men är inte begränsad till storstadsområden. Dessutom utgör kollektivtrafiken och flygplatserna potentiella mål för terrorhandlingar. Enligt SKL riskerar dessa otrygga förhållanden att leda till att allmänheten inte använder sig av allmänna transportmedel i den utsträckning de annars skulle ha gjort och att medföra negativa effekter för samhället.

SKL uppfattar att det finns en positiv inställning hos medborgarna till att kamerabevakning sker på olika platser i samhället och att kamerabevakning inom t.ex. kollektivtrafiken leder till en ökad känsla av trygghet för resenärer och personal. Men det är också viktigt att ta ett helhetsgrepp om utsatta miljöer och skapa trygghet även på andra sätt, genom belysning, mänsklig närvaro och andra brottskämpande eller terrorförebyggande åtgärder.

SKL instämmer i utredningens bedömning att dagens tillståndsförfarande medför en administrativ börda för aktörerna inom allmänna transporter och hämmar utvecklingen av kamerabevakning som metod. Det förhindrar också aktörerna att möta tillfälliga eller hastigt uppkomna behov av kamerabevakning. SKL anser att det är av yttersta vikt att kamerabevakning kan komma tillstånd i den mån det behövs för att säkerställa tryggheten för såväl resenärer som yrkesverksamma inom kollektivtrafiken och att det därför är mycket välkommet med ett förslag som innebär en förenkling av reglerna. SKL har tidigare pekat på behovet av förenklade regler vid kamerabevakning för samhällsviktig verksamhet (se förbundets yttranden över betänkandet Ny kamerabevakningslag, SOU 2017:55, och över betänkandet Kamerabevakning i brottsbekämpningen, SOU 2018:62).

Ett utökat undantag från tillståndsplikten

Bevakning som undantas

Utredningen föreslår att det nu gällande tunnelbaneundantaget ska ersättas av en ny utökad undantagsbestämmelse från tillståndsplikten i kamerabevakningslagen. Den utökade undantagsbestämmelsen föreslås gälla för bevakning i ett fordon som används i kollektivtrafik på väg, järnväg, vatten, spårväg eller i tunnelbana. Vidare föreslås undantagsbestämmelsen gälla bevakning av ett stations-, terminal- eller hållplatsområde avsett för kollektivt resande på väg, järnväg, vatten, spårväg eller i tunnelbana. Dessa två undantag anser utredningen är de väsentliga som reformbehovet tar sikte på. Undantagsbestämmelsen föreslås dock även utökas till att omfatta bevakning av en plats vid järnvägs-, spårvägs- eller tunnelbanespår samt bevakning av ett flygplatsområde.

SKL anser att det finns behov av förenklade regler om kamerabevakning i alla de situationer som utredningen föreslår och tillstyrker därför förslaget. SKL kan dock konstatera att alla fyra undantag kan ge upphov till gränsdragningsproblem, men särskilt svår är bedömningen av vad som ska anses vara ett stations-, terminal- eller hållplatsområde. SKL anser att det är viktigt att undantaget i det enskilda fallet kan ges en vid innebörd och att det i det fortsatta lagstiftningsarbetet inte görs begränsande skrivningar om vad som kan tolkas in, eftersom syftet med bestämmelsen annars riskeras att inte nås. Såvitt SKL kan bedöma kommer kamerabevakning med drönare att omfattas av undantagsbestämmelserna, även om detta inte kommenteras särskilt av utredningen. Sådan bör t.ex. kunna vara aktuell vid bevakning av ett flygplatsområde som är mer vidsträckt eller vid bevakning av en plats vid spår.

Förutsättningar för undantag

Utredningen föreslår att undantag från tillståndsplikten ska gälla under förutsättning att bevakningen har till syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller lagföra brott, förebygga, förhindra eller upptäcka störningar av allmän ordning och säkerhet eller olyckor, eller begränsa verkningarna av sådana störningar eller inträffade olyckor. Till skillnad mot nuvarande tunnelbaneundantag innehåller utredningens förslag ett ytterligare syfte när undantag från tillståndsplikt ska gälla, nämligen om syftet med bevakningen är att förebygga, förhindra eller upptäcka störningar av allmän ordning och säkerhet eller begränsa verkningarna av sådana störningar. SKL uppfattar att det finns ett behov av kamerabevakning inom kollektivtrafiken, inte bara i brottsförebyggande syfte och till skydd för olyckor, utan även i ordningshållande syfte. Därutöver finns även behovet ur ett säkerhetsperspektiv inom flygplatsområden. SKL tillstyrker därför även förslaget i den delen. SKL bedömer dock, till skillnad från utredningen, att undantag från tillståndsplikten även bör kunna gälla om bevakningen sker i trygghetsskapande syfte och föreslår därför att detta förtydligas.

Integritetsskyddet vid sådan kamerabevakning som omfattas av undantaget och yttrande av kommunen

SKL anser att det är viktigt att kamerabevakning används på ett välbalanserat sätt inom kollektivtrafiken, så att metoden även fortsättningsvis har allmänhetens stöd och att den enskilde inte utsätts för större integritetsintrång än nödvändigt. När tillståndsplikten tas bort ställs höga krav på att aktuella aktörer gör välavvägda bedömningar om en bevakning är förenlig med dataskyddsförordningen. SKL instämmer i utredningens bedömning att regleringen i dataskyddsförordningen medför ett långtgående och ändamålsenligt integritetsskydd i kamerabevakningssammanhang. Härtill kommer att kamerabevakning i kollektivtrafiken och på flygplatser träffas av reglerna om konsekvensbedömning och förhandsråd. Det finns därför, enligt SKL:s bedömning, inte anledning att införa någon form av integritetshöjande reglering i kamerabevakningslagen när det gäller den bevakning som omfattas av den föreslagna undantagsbestämmelsen. Detta ligger också i linje med att säkerställa att nuvarande tunnelbaneundantag inte kommer att omfattas av mer administration än vad det gör idag. Av den anledningen bör inte heller införas regler om att en kommun ska yttra sig i fråga om sådan bevakning som omfattas av undantaget. Enligt SKL:s uppfattning finns förutsättningar för kommuner att föra dialoger med de aktuella aktörerna inom kollektivtrafiken utan sådan reglering.

Sveriges Kommuner och Landsting



Anders Knape
Ordförande

Särskilt yttrande lämnades av Vänsterpartiet, se bilaga.

Styrelsen
2019-05-17

Särskilt yttrande från Vänsterpartiet, Styrelsen 2019-05-17

Kameraövervakning i kollektivtrafiken – ett enklare förfarande – SOU 2019:8

Vänsterpartiet ser stora risker med utredningens förslag om ett utökat undantag från tillståndsplikten i kameraövervakningslagen. Undantagen är omfattande och i några fall svåra att avgränsa. Risken är att en stor utökning av övervakningskameror gör intrång i kollektivtrafikresenärernas personliga integritet.

Vänsterpartiet anser att det ibland kan finnas anledning att använda sig av kameraövervakning i kollektivtrafiken, kameraövervakning ska dock inte användas slentrianmässigt utan endast då det verkligen finns behov av det. Att tillståndsförfarandet skulle vara en tung administrativ börda för kollektivtrafikaktörerna håller vi inte med om, det är viktigt med ett ansökningsförfarande för att pröva skälen till övervakningen och ställa dem mot det intrång i den personliga integriteten som kameraövervakning utgör.